

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 340.1

А. Л. Медведенко
здобувач

ПВНЗ «Університет сучасних знань»

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПОНЯТТЯ ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНЬОГО У ПРОТИПРАВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Кожна норма кримінального законодавства містить в собі відбиток минулого, історію свого виникнення і розвитку на протязі століть, в яке нам необхідно заглянути, щоб краще розібратися, уявити зміст і значення норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітньої особи в протиправну діяльність.

У дореволюційний період важливу роль відігравали церковні норми, спрямовані на тих, хто порушує регулювання сімейних відносин, охорону і захист прав неповнолітніх осіб.

Згідно зі статутом князя Володимира, розгляд майнових і спадкових спорів, а також справ про жорстоке поводження з дітьми передусім належало церковним судам. Церковне законодавство виділяло тільки насильство сексуального характеру, тілесні uszkodження і також вбивство.

Соборне Уложення 1649 року у сфері старші захисту неповнолітніх осіб від злочинного посягання не особливо просунулося в своєму розвитку, і сімейні поняття менш докладно врегульовані. Главою 17 були передбачені статті про злочини проти близьких родичів, про відповідальність дітей, які відмовлялися годувати старих батьків [1].

Військовим артикулом Петра I особливої уваги сімейним стосункам не приділено. Проблеми злочину проти неповнолітніх осіб обмежувалися сексуальними і всіма насильницькими посяганнями.

Український абсолютизм втягнення характеризується формуванням позиції про необхідність захисту членів сім'ї від свавілля голів сімей.

Уперше в 17-му столітті були намагання впливу законодавчої влади в сімейно-побутові відносини. Саме в цей період з'явилися норми, що передбачають кримінальну відповідальність за дії насильницького характеру щодо неповнолітніх осіб.

Однак ці зміни в законодавстві так і не внесли поліпшення до становища неповнолітніх, оскільки владою вирішувалися інші проблеми, пов'язані з обмеженням церковної влади в сімейно – побутових відносинах.

Уложенням про покарання 1845 року, найбільшу увагу було приділено відповідальності за злочини неповнолітніх осіб. Наприклад, статтею 1586 передбачалася відповідальність за зловживання батьківською владою, статтею 1586 – відповідальність за примус дітей до юридичного шлюбу, статтею 1587 – відповідальність за втягнення дітей у злочин. При цьому дана обставина виступала в Уложенні в якості обставини, що зменшує вину і суворість покарання для неповнолітніх осіб, втягнутих до протиправної діяльності повнолітнім [2, с. 31].

Однак винних осіб, які втягнули в протиправну діяльність неповнолітніх, карали найвищою мірою покарання. Відповідальність за вчинення цього злочину могли нести тільки батьки.

В Кримінальному укладі 1903 г. глава 19 «Про злочинні діяння проти прав сімейних» об'єднала в одну главу злочини також проти дітей і злочини проти шлюбного союзу. Наступна особлива увага була присвячена злочинам проти сім'ї, що не скажеш про злочини проти неповнолітніх.

Вперше за всю історію в Санкт-Петербурзі в 1910 році з'явився перший суд для неповнолітніх. Мировий суд розглядав справи одноосібно і характеризувався такими ознаками як:

- 1) конфіденційність судового розгляду;
- 2) застосування піклувального нагляду як заходу впливу;
- 3) здійснення нагляду за роботою закладів, які надають допомогу неповнолітнім;
- 4) відсутність формальної судової процедури, в тому числі офіційного обвинувального акта.

У післяреволюційний період були прийняті декрети, спрямовані на боротьбу з бездоглядністю і дитячою безпритульністю, зроблені заходи, які передбачали кримінальну відповідальність за злочин проти неповнолітнього втягнення. Інструкція комісіям у справах неповнолітніх зобов'язувала комісії притягати до відповідальності дорослих осіб за втягнення неповнолітніх осіб у протиправну діяльність та співучасть з ним, за експлуата-

цію праці неповнолітніх і жорстоке поводження з ними, за звідництво, схиляння до проституції і статевим збоченням.

Новий етап, який вніс значні зміни до кримінального законодавства, пов'язаний з прийняттям Основ кримінального законодавства СРСР і союзних республік 25 грудня 1958 р., а потім з прийняттям Кримінального кодексу УРСР 1960 р.

З розвитком держави і права почалося зародження інституту кримінально-правової охорони прав неповнолітніх. Нерозривний зв'язок інтересів сім'ї та неповнолітніх призвело до встановлення правового захисту сім'ї, а в подальшому, захисту прав неповнолітніх. В подальшому неповнолітні набувають правового статусу і стають об'єктом кримінально-правової охорони. Відповідальність за їх втягнення до протиправної діяльності визначалося у вигляді самостійної кримінально-правової норми.

В радянський період однією нормою, яка була достатньо ефективною гарантією захистів прав дітей, передбачалося відповідальність за втягнення неповнолітніх до протиправної та антигромадської діяльності. Дана норма не дивлячись на свої позитивні сторони мала ряд істотних недоліків, виражених у широкому трактуванні, і використанні поняття «протиправна діяльність».

Таким чином, можна говорити про те, що законодавство про охорону прав неповнолітніх від злочинних дорослих посягань перебуває на стадії розвитку. Незважаючи на передумови історичного процесу визначити і конкретизувати склади розглянутих кримінальних правопорушень, законодавець у Кримінальному кодексі України виділяє спеціальну статтю 304 «Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність», підкреслюючи тим самим зацікавленість у вирішенні цього завдання, не тільки шляхом застосування заходів правового впливу, але і громадським втручанням.

Література

1. Російське законодавство Х–ХХ ст.: в 9 т. Відп. ред. Л. Г. Маньков. Під заг. ред. О. І. Чистякова. М., 1985. Т. 3: Акти Земських соборів.
2. Строков О.О. Історія розвитку вітчизняного законодавства в питаннях вчинення злочинів проти неповнолітніх. *XII Нижегородська сесія молодих вчених. Гуманітарні науки*: тез. доп. Н. Новгород, 2011. С. 31.

Анотація

Медведенко А. Л. Історичні аспекти розвитку поняття втягнення неповнолітнього у протиправну діяльність. – Стаття.

У статті досліджено історичні аспекти розвитку поняття втягнення неповнолітнього у протиправну діяльність, зміст і значення норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за втягнення неповнолітньої особи в протиправну діяльність. Нерозривний зв'язок інтересів сім'ї та неповнолітніх призвело до встановлення правового захисту сім'ї, а в подальшому, захисту прав неповнолітніх. В подальшому неповнолітні набувають правового статусу і стають об'єктом кримінально-правової охорони. Відповідальність за їх втягнення до протиправної діяльності визначалося у вигляді самостійної кримінально-правової норми.

Ключові слова: неповнолітня особа, протиправна діяльність, злочин, правовий захист, кримінальні правопорушення.

Аннотация

Медведенко А. Л. Исторические аспекты развития понятия вовлечение несовершеннолетнего в противоправную деятельность. – Статья.

В статье исследованы исторические аспекты развития понятия вовлечение несовершеннолетнего в противоправную деятельность, смысл и значение нормы, предусматривающей уголовную ответственность за вовлечение несовершеннолетнего в противоправную деятельность. Неразрывную связь интересов семьи и несовершеннолетних привело к установлению правовой защиты семьи, а в дальнейшем, защиты прав несовершеннолетних. В дальнейшем несовершеннолетние приобретают правового статуса и становятся объектом уголовно-правовой охраны. Ответственность за их вовлечение в противоправную деятельность определялось в виде самостоятельной уголовно-правовой нормы.

Ключевые слова: несовершеннолетний, противоправная деятельность, преступление, правовая защита, уголовные правонарушения.

Summary

Medvedenko A. L. Historical aspects of the development of the concept of involvement of a minor in illegal activities. – Article.

The article examines the historical aspects of the development of the concept of involving a minor in illegal activities, the content and meaning of the rule that provides for criminal liability for involving a minor in illegal activities. The inextricable link between the interests of the family and minors has led to the establishment of legal protection of the family and, subsequently, the protection of the rights of minors. Subsequently, minors acquire legal status and become the object of criminal protection. Responsibility for their involvement in illegal activities was determined in the form of an independent criminal law.

Key words: minor, illegal activity, crime, legal protection, criminal offenses.